

A.S. BYATT

KLEIN ZWART
VERHALENBOEK

Vertaald door
Saskia van der Lingen



2016

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Voor Anna Nadotti en Fausto Galuzzi,
en voor Melanie Walz

HET DING IN HET BOS

Het Ding in het bos

Er waren eens twee kleine meisjes die een Ding in een bos zagen, of dachten te hebben gezien. De twee kleine meisjes waren evacués, die samen met een groot aantal andere kinderen de stad uit gestuurd waren, per trein. Allemaal hadden ze een naamkaartje dat met een veiligheidsspeld aan hun jas was vastgemaakt, en allemaal hadden ze een schoudertas of rugzakje bij zich, en het voorgeschreven gasmasker. Ze droegen gebreide sjaals en mutsen of petten, en velen hadden gebreide handschoenen die vastzaten aan een lang koord dat aan de binnenkant van hun jas door hun mouw liep, over hun schouders en door de andere mouw weer naar buiten, zodat ze hun tien wollen vingers als een paar extra handen konden laten bungelen, zoals een vogelverschrikker. Ze hadden allemaal blote benen en schoenen met kale neuzen en afzakkende sokken. De meesten hadden schrammen op hun knieën in verschillende stadia van korstvorming. Ze waren op de leeftijd waarop kinderen vaak vallen en hun knieën waren onbeschermd. Met hun koffers, waarvan sommige haast te groot waren om te dragen, en de rest van hun ballast – een pop, een speelgoedauto, een stripblad – leken ze zoals ze over het peron stampten net een ordeloos regiment dwergen.

De twee kleine meisjes hadden elkaar nooit eerder ontmoet, en ze sloten vriendschap in de trein. Ze deelden een reep chocola, namen om beurten een hap uit een appel. De een gaf de ander de middelste bladzij van haar *Beano*. Ze heetten Penny en Primrose. Penny was dun en donker, en langer, wellicht ouder dan Primrose, die molig was en blonde krullen had. Primrose had afgekloven nagels, en een fluwelen kraag aan haar geklede groene jas. Penny was van een bloedeloze doorschijnende bleekheid, haar dunne lippen hadden een zweem van blauw. Geen van beiden wist waar ze naartoe gingen, of hoe lang de reis zou duren. Ze wisten niet eens precies waarom ze op reis waren, omdat hun moeders geen van beiden goed hadden geweten hoe ze het gevaar aan hen moesten uitleggen. Hoe zeg je tegen je kind: Ik stuur je weg omdat er vijandelijke bommen uit de lucht kunnen vallen, omdat er in de straten van de stad branden kunnen woeden als bosbranden van stenen en balken, maar zelf blijf ik hier, ook al geloof ik dat ik hier dagelijks gevaar loop te verbranden, levend begraven te worden, te worden vergast, en dat er uiteindelijk misschien een grijs leger in tanks over de voorsteden heen binnendert of zijn onderzeeërs onze rivier op stuurt, met vurend geschut? Dus deden de moeders (die helemaal niet op elkaar leken) hetzelfde; ze legden niets uit, dat was makkelijker. Hun dochters waren kleine meisjes, wisten ze, die er niets van zouden begrijpen en zich er niets bij konden voorstellen.

In de trein bespraken de meisjes of het nu een soort vakantie was of een soort straf, of een beetje van allebei. Penny had een boek over de padvinderij gelezen, maar

de kinderen in de trein zagen er niet uit als kabouters of welpen, eerder als een bijeengeraapt bataljon verloren schapen. Allebei de kleine meisjes hadden het gevoel dat deze kinderen misschien niet helemaal 'deugden' en dat ze mogelijk om die reden werden weggestuurd. Het deed hun genoeg dat ze elkaar als 'fatsoenlijk' konden classificeren. Ze zouden bij elkaar blijven, spraken ze af. Proberen een plaatsje naast elkaar te krijgen en zo.

Traag kroop de trein verder en verder weg van de stad en hun thuis. Het was geen schone trein – de bekleding van de zittingen had de bedompte geur van ongewassen broeken, en de vlagen hete stoom die langs hun raam naar achteren werden geblazen zaten vol spikkeltjes as en scherp gruis, en nu en dan vurige vonken die als hete naalden in je gezicht en vingers prikten als je het raampje opendeed. Hij maakte ook veel lawaai zodra hij maar een beetje vaart kreeg. De locomotief slaakte zware brullende zuchten en de onzichtbare wielen onder hen dreunden ritmisch en monotoon: tik-tik-tik-BONK, tik-tik-tik-BONK. De ruiten waren zowel vuil als beslagen. De trein hield geregeld halt, en elke keer veegden ze met hun handschoenen een kijkgaatje en dan zagen ze ondergelopen velden, doorgroefde heuvels of kleine stationnetjes waarvan de naam zorgvuldig zwart was gemaakt en waar op het perron elk leven ontbrak.

De kinderen wisten niet dat die naamloosheid bedoeld was om een binnenvallende vijand in verwarring te brengen of te misleiden. Ze hadden het gevoel – ze beredeneerden het niet maar ergens vanbinnen ontlook het

idee – dat de namen vanwege hen waren uitgewist, omdat het niet de bedoeling was dat zij wisten waar ze naartoe gingen of, zoals Hans en Grietje, de weg terug zouden vinden. Tegen elkaar zeiden ze niets over deze angst; ze begonnen zo'n typisch kindergesprek over dingen waar ze een vreselijke hekel aan hadden, dingen die hen van streek maakten, waar ze van walgden of waar ze bang voor waren. Griesmeelpudding met z'n korrelige structuur, geprakte doperwtten, vetrandjes aan gebraad vlees. Liggen luisteren hoe de traptreden kraken en de ruiten rammelen in het donker of als het waait. Met je hoofd ruw achterovergedrukt worden boven de wasbak om je haren te wassen, terwijl koude straaltjes je hemdje in lopen. Pestkoppen op speelplaatsen. Ze ervoeren al die andere vreemde kinderen in al die andere wagons als evenzovele mogelijke pestkoppen. Ze deelden nog een reep chocola, likten hun vingers af en zagen buiten een grote witte gans met zijn vleugels flapperen bij een inktzwarte poel.

De lucht werd donkergrijs en eindelijk hield de trein stil. De kinderen stapten uit, stelden zich twee aan twee op en werden naar een modderkleurige bus gedirigeerd. Penny en Primrose slaagden erin samen een bankje te veroveren, ook al was het boven het wiel, en beiden werden misselijk zodra de bus over de kronkelige landweggetjes begon te hotsen, onder zwiepende takken door, donkere blaadjes aan donkere houten armen afgetekend tegen een donkere lucht, terwijl dunne wolkenflarden voor een volle maan langstrokken, die zich er af en toe tussen liet zien.

Ze werden tijdelijk ingekwartierd in een landhuis dat van de eigenaar was gevorderd om er een hospitaal voor langdurig invaliden in onder te brengen en als geheime bergplaats te dienen voor kunstvoorwerpen en andere kostbaarheden. Er werd de kinderen verteld dat ze hier slechts tijdelijk zouden blijven, tot er voor iedereen een gezin was gevonden om hen in huis op te nemen. Penny en Primrose hielden elkaars hand vast en zeiden tegen elkaar dat het enig zou zijn als ze samen in één gezin terecht kwamen, omdat ze dan tenminste elkaar zouden hebben. Ze zeiden daar niets over tegen de nogal vermoeid uitziende dames die de leiding hadden, want met de sluwheid jonge kinderen eigen wisten ze dat het meestal averechts uitwerkte als je ergens om vroeg; grote mensen hielden ervan om nee te zeggen. Ze fantaseerden over eventuele gezinnen waaraan ze zouden worden toevertrouwd. Ze vertelden elkaar niet hoe ze zich die voorstelden, want die beelden waren, net als die overgeschilderde stationsnamen onderweg, te beangstigend, en woorden konden iets griezeligs misschien concreet maken, op een of andere magische manier. Penny, een kind dat graag las, fantaseerde over donkere victoriaanse zuilen van gestrengheid, zoals meneer Brocklehurst uit *Jane Eyre* of meneer Murdstone uit *David Copperfield*. Primrose fantaseerde – hoe ze erbij kwam wist ze niet – over een dikke vrouw met een witte kap en ronde rode armen die vriendelijk glimlachte maar de kinderen schorten liet dragen en de trap en het fornuis liet schrobben. ‘Het is net alsof we weeskinderen zijn,’ zei ze tegen Penny. ‘Maar dat zijn we niet,’ zei Penny. ‘Als we maar zorgen dat we bij elkaar blijven...’

Voor de voordeur van het grote huis lag een imposant bordes met trappen aan weerszijden en een balustrade met gebeeldhouwde eenhoorns en griffioenen. Vanwege de verduistering brandde er geen licht. Alle ramen waren geblindeerd. Geen verwelkomend glimpje kierde langs deur- of raamkozijnen. De kinderen sjokten twee aan twee de trap op, hingen hun jassen aan geïmproviseerde genummerde haken, kregen een maaltijd voorgezet (hutspot en als toetje rijstebrij met een klodder bloedrode jam) en gingen daarna naar bed in lange, geïmproviseerde slaapzalen op de verdieping waar vroeger de bedienden hadden geslapen. Er stonden veldbedden (door het leger ter beschikking gesteld) met dunne grijze dekens. Penny en Primrose bemachtigden bedden naast elkaar, maar niet in een hoek. Ze sloten in de rij aan om hun tanden te poetsen en stikten allebei (opnieuw zonder er iets over te zeggen) van angst om hoe het zou moeten als ze midden in de nacht moesten plassen, want de wc was een verdieping lager en er brandde nergens licht, en ze lagen een heel eind van de deur. Ook waren ze bang dat de andere kinderen in het donker zouden gaan giebelen en rondrennen en plagen en een bende pestkoppen zouden vormen. Maar dat gebeurde niet. Iedereen was moe en beangstigd en verweesd. Een ongemakkelijke stilte, een onrustige slaap, maakte zich meester van hen allen. De enige geluiden – van alle kanten van de grote slaapzaal, leek het wel – waren het onderdrukte gesnik en gesnik uit diep in dunne kussens gedrukte gezichten.

Met de komst van het daglicht leek alles, zoals dat meestal gaat, een stuk beter en vrolijker. De kinderen

kregen ontbijt in een grote, gewelfde zaal. Aan schragen- tafels gezeten aten ze in water gekookte haver-mout met opnieuw een klodder rode jam en dronken ze zware mokken sterke thee. Daarna werd hun gezegd dat ze tot het middageten buiten konden spelen. In die tijd werden kinderen – waar ze ook vandaan kwamen – niet nauwlet-tend in de gaten gehouden, waren ze vrij om te komen en te gaan, en deze geëvacueerde kinderen werden niet bin-nen een of andere omheining of kampement bijeenge-dreven. Er werd hun gezegd dat ze om halfeen terug moesten zijn voor het eten; tegen die tijd hoopte de lei-ding hun voorlopige toekomst geregeld te hebben. Hoe ze moesten weten wanneer het halfeen was werd er niet bij gezegd, maar er werd van hen verwacht dat ze – hoe-wel slechts weinigen van hen een horloge droegen – zelf de tijd in de gaten hielden. Zo waren ze het gewend.

Penny en Primrose liepen samen, in hun nette jassen en geveterde schoenen, het terras op. Het terras leek hun enorm en was inderdaad behoorlijk groot. Het was bedekt met een laagje kiezelzand, hier en daar felgroen gevlekt of overwoekerd met mos. Aan het eind was een stenen balustrade met een trap naar het lagergelegen ga-zon, waarvan het opgeschoten gras die ochtend een kwik-zilveren schittering had. Het werd geflankeerd door lan-ge bloemborders die vol stonden met uitgebloeide eenja-rigen en vochtige plukken stengels. Een tuinman zou hebben opgemerkt dat hier sprake was van beginnende verwaarlozing, maar dit waren stadsmeisjes en het enige wat zij opmerkten waren de wildernis van natte stengels en de vochtige plantengeur. Aan de overkant van het

grasveld, dat nog aanzienlijk groter leek dan het grote terras, stond een geschoren taxushaag met vele slordige uitschieters. In het midden van de haag was een poort met een hek, en achter dat hek waren bomen, geboomte, een bos zeiden de meisjes bij zichzelf.

‘Laten we het bos in gaan,’ zei Penny, alsof iets haar dwong dit zinnetje uit te spreken.

Primrose aarzelde. De meesten van de andere kinderen renden heen en weer over het terras, hun schoenen schavend aan het zand. Een stel jongens trapte een balletje op het gras. De zon brak nu vol door vanachter een nevelige wolk en de bomen zagen er plotseling glanzend en tegelijk geheimzinnig uit.

‘Goed dan,’ zei Primrose. ‘We hoeven niet ver te gaan.’

‘Nee. Ik ben nog nooit in een bos geweest.’

‘Ik ook niet.’

‘Het zou zonde zijn om niet te gaan kijken, nu we de kans hebben.’

Er was een klein kindje – een van de allerkleinsten – dat aan iedereen vertelde dat ze Alys heette. Met een y, zei ze tegen degenen die konden spellen, en tegen wie dat nog niet konden, waartoe zeker ook zijzelf behoorde. Ze was nog maar nauwelijks uit de luiers. Het was een bijzonder mooi kindje, roze en wit, met kuiltjes in haar wangen, grote lichtblauwe ogen en een hoofd en nek vol dunne gouden krulletjes, waar het roze van haar huid doorheen schemerde. Er was schijnbaar niemand die speciaal op haar lette, geen oudere broer of zus. Ze was er niet helemaal in geslaagd de traansporen van haar wangen te wassen.